

PENTTI MALASKA

M. A. Numminen ja *Tractatuksen* ensimmäinen lause

Jos voin olla varma, että en ole hullu, niin voin vähän filosofoida... ja vaikken olisi varmakaan. M. A. suorastaan vaatii sitä, sillä osuvasti hän on purkanut minunkin pitkäaikaisen mietiskelyn kohteen ja lopulta päätyneet johonkin¹. Minäkin yritän samaa. *Aber, ich kann kein Deutsch sprechen!* Laulamisesta puhumattakaan.

Yhteisen ihmettelyn kokemuksen on *Tractatuksen* ensimmäinen lause Heikki Nymanin suomennoksessa: ”Maailma on kaikki, mikä on niin kuin se on.” Tuskin olen ihaillut mitään niin syvästi kuin tätä lausetta – ehkä Maxwellin yhtälöt tai Eulerin kaava ovat saattaneet herättää samanlaisia ihastuksen väreitä.

Varma totuus, sitä se on.

Enemmänkin: kaikkien varmojen totuuksien totuusmalli – tautologia – jota ilman mikään kielipeli ei ole mahdollinen.

Aluksi en ymmärtänyt mitään tästä enkä osannut saattaa ymmärtämättömyyttäni sellaiseen luovaan liikkeeseen kuin M. A. lähtiessään kerta kaikkiaan monilla kielillä etsimään erilaisia mielenpolkuja ymmärtämiseen.

Mutta jokin näkymissä jää häntä aina vaivaamaan. Niinkuin Goethea tämän pohtiessa *Faustissa*, mitä oli alussa. Monia mielenpolkuja kuljettuaan hän joutuu toistuvasti toteamaan: ”tunnen ettei voi se jäädä tälleen.” Kunnes sitten lopulta: ”Mua henki auttaa? Selvenee jo seko, vakaasti piirrän...” Yhtä jännittävästi M. A. päättää harhailun täyteen varmuuteen. Tämä tapahtui 6.6.2010 klo 6 aamulla.

Kuljen omaa polkuani:

”Maailma on kaikki mikä on niin kuin se on.”

(L.W., *Tractatus*)

Kaikkimikäse viittaa taaksepäin ja lopulta Maailmaan.

”Maailma on Maailma.”

Epäilemättä varmasti totta, mikä vahvistuu vielä turhan karsimisella

”Maailma.”

Siinä lausuttuna kaikki, mitä Maailmasta voi sanoa. Maailma ei ole olemassa eikä se ole olematta olemassa, Maailma ei ole totta eikä epätotta, kaikki, mikä on, palautuu siihen.

Ilman Maailmaa mikään, mikä on niin kuin se on, ei ole.

Maailmasta sinänsä ei siis voi puhua, se tulee sanotuksi vaikenemalla.

” . ”

Selvenee jo seko, vakaasti piirrän:

”Maailma on kerta kaikkiaan sellainen kuin se on.”

(M.A. 6.6.2010 klo 6 aamulla)

Viitteet

- 1 M. A. Numminen, Ludwig Wittgensteinin *Tractatuksen* ensimmäinen lause. *niin & näin* 1/11.

PERTTI JULKUNEN

VASTINE – editoinnin etiikasta

Susanna Lindberg konstruoi Émile Benvenisten, Martin Heideggerin ja Philippe Lacoue-Labarthen ajatusten perusteella hypoteesin rytmistä¹. Rytmisessä on hänen mukaansa kyse ryhdistä, joka määrittää ihmisen eetoksen. Kaikkein intiimeimmin rytmi ilmenee sanojen poljennossa.

Eetos on aristoteelisessa perinteessä se puheen tai muun esityksen aspekti, jossa puhuja kertoo ja tulee kertoneeksi itsestään ja puheoikeudestaan. Eetos ilmaisee, millä tavalla puhuja tahtoo käyttää arvostelukykyään.

Gilles Deleuze yrittää osoittaa Kant-tutkielmassaan, miten arvostelukyky toimii aloitteen tekijänä tietokyvyn, tahtokyvyn ja tunnekyvyn yhteistyössä. Arvostelukyvyn toimialaan kuuluva hyvän ja pahan tunteen estetiikka

luo kykyjen vapaan sopusoinnun, jossa refleктоiva arvostelukyky mahdollistaa siirtymän tietokyvystä hyvään tai pahaan tahtoon.²

Lindbergin tutkielma valaisee, miten Deleuzen mainitsema ”mahdollistaminen” toteutuu, miten elinvoimaa vahvistava tai heikentävä estetiikka muuttuu hyvän tai pahan tahdon etiikaksi. Se tapahtuu rytmisessä. Esiintyjä ilmaisee tahtonsa laadun sillä, miten veltoisti tai millä erityisellä tavalla ryhdikkäästi (avoimesti, hassusti, pontevasti, pöyhkeästi, salaperäisesti, vakavasti, valppaasti, ylevästi...) hän ajoittaa taukoja esitykseensä. Rytmii rakentaa eetoksen, ja etos määrää, miten kirjoittaja kohtelee lukijaansa ja jäsentää asiaansa.

Deleuzen ja Lindbergin tahdikkaat ajatukset tulivat mieleeni, kun luin *niin & näin* -lehden numerosta 1/2011